

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТНЮ ГАЛУЗЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

uryad-zatverdyy-novyj-standart-pochatkovoyi-osvity-shho-tse-oznachaye/ [in Ukrainian].

3. Zakon "Pro vyshchu osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

5. Kontseptsiiia Nova ukrainska shkola [The concept of the New Ukrainian School]. Available at: <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkol> [in Ukrainian].

6. Nova ukrainska shkola: osvithnia prohrama pochatkovoi shkoly naukovy-pedahohichnoho proiektu "Intelekt Ukrainy" tsykl I (1–2 klasy) [New Ukrainian school: the educational program of the elementary school of the scientific and pedagogical project "IntellectUkraine" cycle I (grades 1–2)].

Available at: https://intellectukraine.org/files/Naukova_ta_me_todychna_baza_2018_2019/01%20Navchalni_programy_2018_2019/Osvitnya_programa_2018.pdf [in Ukrainian].

7. Pantyuk, M.P. & Stahiv, L.G. (2015). [Organizaciyno-metodichna robota kafedri – chlah do profesiynogo zrostaniya maybutnogo pedahoga]. *Current issues of the humanities: Collection of scientific works of young scientists*. Vol. 14. pp. 296–306. [in Ukrainian].

8. Profesiinyi standart "Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity" [Professional standard "Teacher of general secondary education institution"]. Available at: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia> [in Ukrainian].

9. Homich, L.O. (2004). [Systema psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 38 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.02.2025

УДК 373.3.091.313:62/64:004.032.6

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.326145>

Руслана Даниляк, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ОСВІТНЮ ГАЛУЗЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглядається проблема інтеграції медіаграмотності у технологічну освітню галузь у початковій школі. Проаналізовано наукові підходи до медіаосвіти та її значення для формування критичного мислення учнів початкових класів. Обґрунтовано необхідність впровадження елементів медіаграмотності у заняття технологічної освітньої галузі у початковій школі, що сприятиме розвитку інформаційної культури учнів, визначено вплив і значення засобів масової інформації на ефективність освітнього процесу та формування медійної культури учнів початкових класів.

Ключові слова: медіаграмотність; технологічна освітня галузь; початкова школа; трудове навчання; критичне мислення; інформаційна культура.

Лит. 7.

Ruslana Danyliak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Pedagogy and Methods of Primary Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

INTEGRATION OF MEDIA LITERACY INTO A TECHNOLOGICAL EDUCATIONAL INDUSTRY IN ELEMENTARY SCHOOL

The article examines the importance and prospects of integration of media literacy into the technological educational field in elementary school, in particular in the context of modern requirements for education and rapid changes in the technological environment. The modern person for a successful life can not be aside information flows. But the main difficulty now is not to get some information, but to determine what information is true and necessary, because, unfortunately, many modern media do not check the accuracy of the data published. The norm was the use of numerous manipulative technologies. The integration of media literacy into the educational process of elementary school contributes to the formation of critical thinking, creative abilities and digital literacy, helps to form current competencies and values that meet the needs of modern society.

The article emphasizes that media literacy includes not only knowledge of media and their technologies, but also the ability to critically evaluate media, create its own content, and understand ethical, social and environmental aspects of media use.

Technological educational sections are an important component of primary education that provide students with practical skills in different fields and contribute to determining their future profession, their purpose in society. In the face of the rapid development of information technology and media integration into all spheres of life, the technological educational field can become a powerful platform for the introduction of media literacy and media culture in the educational process, as this will contribute to the effective combination of traditional and new teaching methods. These changes require the adaptation of pedagogical methods, advanced training of teachers and the development of digital literacy in all participants in the educational process. The importance of ethical use of technologies and cybersecurity is increasing, which creates new challenges for society.

Technological educational activities are a platform for the use of modern technologies to the formation of the student's personality as a whole, contributing to the development of all the necessary competencies: prose-technological, digital, social and civic, mathematical; Ability to learn, initiative and enterprise.

Keywords: media literacy; technological educational sector; elementary school; labor training; critical thinking; Information culture.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується стрімкою інформатизацією, яка трансформує освітній простір, головню через інтеграцію цифрових інструментів у освітній процес. Це сприяє формуванню нових моделей навчання, орієнтованих на розвиток критичного мислення, адаптивності та самостійності учнів. Інформаційні технології забезпечують доступ до якісних освітніх ресурсів незалежно від географічного розташування, сприяють персоналізованому навчанню та поліпшують комунікацію між учнями, вчителями та батьками. Використання штучного інтелекту, віртуальної реальності, інтерактивних платформ та хмарних сервісів стає невід'ємною частиною сучасної освіти.

Інтеграція медіаграмотності в освітній процес стає необхідною умовою для розвитку в учнів компетенцій критичного мислення, цифрової грамотності, креативності, соціальної відповідальності, комунікативних навичок та інших вимог ХХІ ст., а також готує учнів до життя в інформаційному суспільстві, де вміння орієнтуватися в медіапоточках стає ключовою складовою особистого та професійного успіху.

Сучасне інформаційне суспільство висуває нові вимоги до освітнього процесу, зокрема щодо розвитку критичного мислення та інформаційної культури учнів. Особливо важливим є формування цих навичок у початковій школі, коли діти тільки починають освоювати основи роботи з інформацією. Одним із ефективних засобів розвитку медіаграмотності є її інтеграція у технологічну освітню галузь, зокрема у трудове навчання. Це дозволяє не лише розширити знання учнів про сучасні технології, а й навчити їх критично оцінювати інформацію, отримувану із медіа.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях медіаграмотність розглядається як важливий компонент сучасної освіти (В. Кизенко, 2018; М. Пентилук, 2019). О. Волошенюк, В. Іванов, В. Мельничук, О. Муковіз, О. Янкович визначають медіаграмотність як здатність людини критично сприймати, аналізувати, оцінювати та створювати медіаконтент. Медіаграмотність включає знання і навички орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, зокрема вміння розпізнавати загрози, що впливають на формування світогляду, такі як маніпуляції, дезінформація, фейки. М. Лисинюк, Г. Онкович, Л. Ороховська, Н. Череповська та інші дослідники досліджують феномен медіакультури в загальному контексті, акцен-

туючи увагу на їхньому впливі на соціальні, культурні та комунікаційні процеси в сучасному суспільстві.

Дослідження О. Волошенюк (2021) підтверджують, що інтеграція медіаосвіти у шкільні програми сприяє розвитку критичного мислення. У технологічній освітній галузі медіаграмотність застосовується через аналіз інформаційних джерел, ознайомлення з цифровими технологіями та практичне використання медіаінструментів у навчанні (Л. Найдюнова, 2021).

Важливість трудового навчання у формуванні медіаграмотності також відзначається у працях Л. Козубай (2021) та О. Гриценко (2021), які наголошують на тому, що під час виконання проєктних завдань учні навчаються критично оцінювати інформацію, перевіряти джерела та використовувати цифрові технології для розв'язання практичних завдань.

Зважаючи на те, що медіаграмотність широко розглядають як сукупність соціальних, культурних і технологічних процесів, що виникають внаслідок розвитку медіа та їхнього впливу на суспільство, існує потреба у вивченні цього поняття у вузькому контексті, зокрема в освітніх процесах. Такий підхід дає змогу краще зрозуміти як медіаграмотність може бути інтегрована у викладання конкретних предметів, пов'язаних з технологіями, і як цей процес впливає на розвиток учнів початкових класів.

Сьогодні в освітньому просторі недостатньо розвинені методи і практики, які чітко визначають, як медіаграмотність може бути інтегрована у сферу технологічної освітньої галузі. Тема взаємодії технологій, медіа та освіти потребує визначення та створення цілісної концепції для її ефективної реалізації.

Мета статті – дослідити та продемонструвати необхідність інтеграції медіаграмотності в освітній процес, зокрема у технологічну освітню галузь, з метою розвитку критичного мислення та технологічних навичок учнів і забезпечення їхньої готовності до роботи в сучасному інформаційно-цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні діти є активними користувачами цифрових технологій і виявляють високий рівень інтересу до медіа та онлайн-ресурсів. Вони впевнено взаємодіють з гаджетами, соціальними мережами, іграми й освітніми платформами і є природними учасниками цифрового середовища. Однак інформаційний простір насичений широким спектром даних і містить

багато недостовірної, маніпулятивної та шкідливої інформації. Учнім необхідно орієнтуватися у цій ситуації та відрізняти правду від неправди. Це вимагає зосередження уваги на розвитку критичного мислення, яке є основою медіаграмотності і залежить від рівня медіакультури, що дає змогу учням не лише орієнтуватися в інформаційному просторі, а й активно формувати своє ставлення до медіа. Як зазначає А. Ковальчук, "...впровадження цифрових інструментів в освітній процес стало не лише питанням моди, а й необхідною умовою забезпечення якості освіти" [4, 17].

Інтеграція медіаграмотності в технологічну освітню галузь є критично важливим компонентом трансформації сучасного освітнього дискурсу, що детермінується експоненційним розвитком інформаційних технологій та посиленням впливу цифрових медіа на соціальні і професійні аспекти людської діяльності. Ефективна імплементація концепції медіаграмотності в освітній процес сприяє розвитку когнітивної рефлексії, аналітичних здібностей щодо верифікації інформаційних потоків, ідентифікації дезінформаційних стратегій та розпізнавання маніпулятивного контенту, що є необхідним у контексті зростаючих інформаційних загроз [5]. Водночас цифрова трансформація суспільства накладає нові вимоги на компетентності фахівців, що потребує формування комплексного підходу до навчання, який інтегрує не лише технічні знання, а й навички роботи з інформаційними потоками [5].

Стрімке зростання обсягу цифрової інформації зумовлює необхідність адаптації технологічної освіти до нових умов, оскільки майбутні фахівці повинні не лише засвоювати фундаментальні технічні знання, але й опановувати методи критичного аналізу та осмислення цифрового контенту. Використання сучасних освітніх методик має враховувати багатовимірний вплив цифрових ресурсів на формування професійних компетентностей, що вимагає розробки інноваційних дидактичних підходів [7, 38]. Одним із таких підходів є інтеграція методологічного аналізу медіаконтенту в освітній процес, що сприяє розвитку усвідомленого сприйняття інформаційного простору та відповідального використання цифрових ресурсів. Крім того, доцільно впроваджувати міждисциплінарні дослідження у рамках освітнього процесу, що дозволяє виявляти взаємозв'язки між технологічними та гуманітарними аспектами освіти [1, 9].

Трансформація змісту навчальних програм у технологічній освіті передбачає систематичну адаптацію навчальних дисциплін до умов цифрової епохи. Це включає не лише традиційні аспекти професійної підготовки, а й поглиблене опрацювання компетентностей, пов'язаних із контентним аналізом, когнітивною інтеграцією інформації та ефективним використанням цифрових технологій у

професійному контексті. Реалізація таких підходів передбачає розширення методологічного апарату освітнього процесу за рахунок інтерактивних технологій та симуляційних моделей, що підвищують ефективність навчання через залучення у процес активного освоєння медійних ресурсів [2, 175]. Не менш важливим є розвиток моделей адаптивного навчання, які використовують алгоритми штучного інтелекту для персоналізації навчального контенту та диференційованого підходу [2, 176].

Особливої уваги заслуговує проєктно-орієнтоване навчання, що дозволяє учням застосовувати отримані знання та навички у процесі створення й аналізу власного цифрового контенту. Це сприяє розвитку творчого мислення та усвідомленню принципів інформаційної безпеки.

Додатковим фактором підвищення рівня медіаграмотності є інтеграція в освітній процес віртуальних навчальних середовищ, що дозволяють розвивати навички оцінювання достовірності контенту та прийняття рішень в умовах цифрового інформаційного простору. Використання платформ для моделювання реальних медійних ситуацій дає можливість учителям на практиці апробувати алгоритми аналізу інформації, розпізнавання фейкових новин та реагування на інформаційні маніпуляції.

Інформаційні технології надають широкі можливості для індивідуалізації та диференціації завдань через самоосвіту учнів, а також різномірні завдання. У початковій школі на заняттях технологічної освітньої галузі учні вивчають фізичні та технічні властивості різних явищ і матеріалів, а інформаційні технології дають можливість продемонструвати явища, які неможливо побачити в реальності. Сучасні комп'ютери та програми дозволяють моделювати різні навчальні ситуації, використовуючи анімацію, аудіо- та фотографічну точність, можливість представляти унікальний інформаційний матеріал (наприклад, картини, рукописи, відеофрагменти) у мультимедійній формі, а також візуалізувати явища, процеси і взаємозв'язки об'єктів.

Медіаграмотність сьогодні є потужним освітнім інструментом, який може мати значний вплив на розвиток особистості та формування креативних і соціально активних громадян, що мислять критично. У цьому контексті освітній потенціал медіаграмотності спрямований на відкриття нових можливостей для навчання, розвитку навичок та впровадження інноваційних методів в освітній процес.

Наприклад, учні аналізують інформацію з різних джерел і порівнюють різні погляди на контент про одне й те саме явище. Вони вчать виявляти упередженість, маніпуляції та фейкові новини, а також оцінювати надійність джерел інформації. Це допомагає їм розвивати критичне мислення, вміння ставити під сумнів інформацію та робити власні

висновки. Учні створюють власні блоги, відео, подкасти та публікації в ЗМІ на теми, які вони вивчали. Вони вчаться правильно структурувати інформацію, оформлювати її за допомогою медіаінструментів та ефективно доносити свої ідеї до аудиторії.

Медіаграмотність дозволяє учням не лише набувати навички, а й формувати відповідальне ставлення до інформаційного простору. Заняття технологічної освітньої галузі є важливою складовою початкової освіти, що надає учням практичні навички в різних галузях. Зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій та інтеграцію медіа в усі сфери життя, технологічна освітня галузь може стати потужною платформою для впровадження медіаграмотності, медіакультури, оскільки може поєднувати традиційні та сучасні методи навчання.

Стрімкий розвиток технологій ставить перед освітою нові виклики, основним з яких є розвиток знань, умінь і навичок у сфері сучасних технологій та дизайну. Тому сфера технологічної освіти готує учнів до життя у високотехнологічному середовищі, сприяє їхньому особистісному, соціальному та професійному розвитку, розвиває здатність ефективно використовувати сучасні технології, не завдаючи шкоди довкіллю.

Пріоритетами для вчителів у формуванні медіаграмотності в технологічній освітній галузі є добре організований освітній процес, який включає інтеграцію сучасних цифрових технологій, розвиток критичного мислення, креативності учнів та формування навичок відповідального використання медіа. Вчителі мають створити умови для того, щоб учні не лише здобували базові знання та технологічні навички, а й розвивали медіаграмотність, тобто вміння аналізувати інформацію і застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

Інтеграція медіаграмотності в технологічну освітню галузь має великий освітній і розвивальний потенціал. Вона забезпечує комплексний підхід до розвитку учнів через розвиток критичного мислення, мотивацію до навчання, розвиток практичних навичок, розвиток креативності, формування цифрової грамотності, сприяння соціалізації та комунікації, формування етичних цінностей, інтеграцію міждисциплінарних знань і підготовку до життя в умовах інформаційного суспільства та високих технологій.

Таким чином, інтеграція медіаграмотності та технологічної освітньої галузі сприяє цілісному розвитку учнів і допомагає їм сформувати відповідні компетентності та цінності, що відповідають потребам сучасного суспільства. Медіаграмотність є потужним інструментом розвитку відповідальних, етично компетентних і творчих особистостей.

Підвищення рівня медіаосвітньої компетентності учителів є ключовим чинником успішної

інтеграції медіаграмотності в технологічну освіту. Це вимагає реалізації спеціалізованих освітніх програм, професійних тренінгів, міждисциплінарних наукових конференцій та семінарів, що дозволяють педагогічним кадрам ознайомитися із сучасними методиками цифрової освіти. Інтеграція відкритих освітніх ресурсів у навчальні програми дає змогу залучати найактуальніші розробки у сфері медіаграмотності й адаптувати навчальний контент відповідно до найновіших тенденцій.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Інтеграція медіакультури та технологічної освітньої галузі має важливе значення у сучасному інформаційному суспільстві. Вона сприяє розвитку критичного мислення, цифрової грамотності та творчих здібностей учнів; надає їм знання, навички та моделі поведінки, необхідні для успішної соціалізації, адаптації до технологічного прогресу та професійної орієнтації; сприяє усвідомленню важливості відповідального використання інформації, медіаресурсів і технологій, а також формуванню екологічної та етичної грамотності.

Використання медіатехнологій на заняттях технологічної освітньої галузі може створити можливості для інтеграції знань з різних предметних галузей, мотивувати учнів, сприяти розвитку інноваційного мислення. Інтерактивність, доступність та адаптивність медіа-інструментів сприяють кращому засвоєнню знань, стимулюють мотивацію учнів та дозволяють враховувати їхні індивідуальні особливості.

Попри значну кількість досліджень щодо інтеграції медіаграмотності в освіту, питання її застосування саме в технологічній освітній галузі початкової школи залишається недостатньо вивченим. Зокрема, йдеться про методики навчання, що поєднують практичні завдання з аналізом інформаційних ресурсів. У подальших дослідженнях буде запропоновано конкретні стратегії впровадження медіаграмотності у трудове навчання, що допоможе в подальшій розробці освітніх програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Нова українська школа: дидактичні основи формування медіаграмотності в учнів початкової школи. Київ: Генеза, 2020. 97 с.
2. Антонова О., Вашук О. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика: зб. наук. праць*. Житомир: ФОП "Н.М. Левковець", 2017. С. 174–182.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
4. Ковальчук А. Цифрові інструменти в діяльності педагога професійного навчання. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 171–176.

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

5. Козубай Л. Використання елементів медіаосвіти у викладанні трудового навчання. *Освітні технології*. 2021. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-vikoristannya-elementiv-mediaosviti-u-vikladanni-trudovogo-navchannya-116475.html> (дата звернення 27.02.2025).

6. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol>.

7. Лисинюк М. Медіакультура: сутнісні особливості і функції. *Питання культурології*. 2020. Вип. 36. С. 38–48.

REFERENCES

1. Antonova, O. (2020). Nova ukrainska shkola: dydaktychni osnovy formuvannya mediahramotnosti v uchniv pochatkovoi shkoly [The new Ukrainian school: didactic foundations of the formation of media literacy in primary school students]. Kyiv, 97 p. [in Ukrainian].

2. Antonova, O. & Vashchuk, O. (2017). Intehrativnyi pidkhid do pobudovy modeli formuvannya hotovnosti vchyteliv do rozvytku akademichnoi obdarovanosti uchniv [An integrative approach to building a model for the formation of teachers' readiness for the development of students' academic giftedness]. *Vocational education in the context of integration*

processes: theory and practice: collection of scientific works. Zhytomyr, pp.174–182. [in Ukrainian].

3. Derzhavnyi standart zahalnoi serednoi osvity [State standard of general secondary education]. Available at: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ [in Ukrainian].

4. Kovalchuk, A. (2024). Tsyfrovi instrumenty v dialnos-ti pedahoha profesiinoho navchannya. [Digital tools in the activity of a teacher of vocational training]. *Youth & market*. No.6 (226). pp. 171–176. [in Ukrainian].

5. Kozubai, L. (2021). Vykorystannia elementiv mediaosvity u vykladanni trudovoho navchannya. [Using elements of media education in teaching labor training]. *Educational technologies*. Available at: file: <https://naurok.com.ua/stattya-vikoristannya-elementiv-mediaosviti-u-vikladanni-trudovogo-navchannya-116475.html> (Accessed 27 Feb. 2025) [in Ukrainian].

6. Kontseptsiiia Nova ukrainska shkola [The concept of the New Ukrainian School]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol> [in Ukrainian].

7. Lysyniuk, M. (2020). Mediakultura: sutnisni osoblyvosti i funktsii [Media culture: essential features and functions]. *Issues of cultural studies*. Vol. 36. pp. 38–48. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.03.2025

УДК 378.091.012.011.3-051:005.336.2

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.323120>

Світлана Цюра, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка
Ірина Мищишин, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

У статті розглянуто особливості технологій навчання як дослідження у контексті підготовки майбутнього педагога. Запропоновано модель змісту освіти навчання як дослідження для студентів педагогічних спеціальностей, що ілюструє систему формування компетентностей у методах та методології наукового дослідження, характерній для сучасної педагогічної науки та компетентностей організації пошукової діяльності учнів; визначено типові ознаки організації освітнього процесу навчання як дослідження.

Ключові слова: навчання як дослідження; дослідницьке навчання; технології навчання; організація освітнього процесу у вищій школі; дослідницькі компетентності педагога.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 8.

Svitlana Tsiura, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education Department, Ivan Franko National University of Lviv
Iryna Myshchysyn, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education Department, Ivan Franko National University of Lviv

LEARNING TECHNOLOGIES AS RESEARCH IN THE CONTEXT OF FUTURE TEACHER TRAINING

The article examines the features of learning technologies as research in the context of future teacher training and classifies them according to the decreasing involvement of the instructor in the student's research activities. It highlights their variability depending on the goals of the educational process and the level of education.